

ПРОБЛЕМА ФОРМУВАННЯ СУХОПУТНИХ ВІЙСЬК ЗА ДОБИ ДИРЕКТОРІЇ УНР

© Ткачук П.П., 2008

Проаналізовано систему формування Сухопутних військ Армії УНР, зокрема корпусів, дивізій і полків, їх кадрове забезпечення в період українсько-більшовицького збройно-політичного протистояння 1919–1920 рр.

In the article the system of the army formation in UPR (Ukrainian People Republic) troops, especially corps, divisions and regiments, their staff provision in the period of Ukrainian-Bolsheviks armed-political withstanding in 1919-1920 is analyzed.

Продовжено дослідження, що стосуються військового будівництва Армії Української Народної Республіки (УНР), започатковані у 1990-ті роки військовими істориками Леонієм Дещинським, Віктором Голубком, Сергієм Литвином, Ярославом Тинченком та ін.

Як відомо, у ході антигетьманського повстання у листопаді–грудні 1918 р. на хвилі національного руху й соціального радикалізму бідноти війська Директорії бурхливо зростали за рахунок військових частин Української держави, які за прикладом 1-ї Української стрілецької козацької (Сірої) дивізії та Запорізької дивізії генерала О. Натіва переходили на бік Армії відродженої УНР, а також за рахунок численних повстанських формацій. Вважається, що загальна кількість українського війська на кінець грудня 1918 р. становила близько 150 тис. вояків (за деякими даними і 250 тис.) [1]. Проте бойова потуга стихійно утвореної великої маси військовиків за короткий час була невеликою, оскільки повстанські частини переслідували обмежену ціль – повалити гетьмана, який поновив право поміщиків на землю. Як швидко вони утворювалися, так само й швидко розпадалися або віддалялися від регулярної армії й діяли самостійно. Вже на початку січня 1919 р. Армія УНР мала усього 50 тис., а наприкінці місяця під час відступу з Києва – лише 21 тис. вояків [2].

Провід УНР, насамперед Головний отаман С. Петлюра, якому підпорядковувалися усі структури Військового відомства і армії, усвідомлювали, що для захисту незалежності України потрібна сильна регулярна армія. Її реорганізація та відновлення були покладені на Військове міністерство на чолі з генералом О. Осецьким, якого 9 січня 1919 р. замінив генерал О. Греков, а також на Генеральний штаб і Штаб Дієвої армії, в яких працювали генерали В. Сінклер, Г. Янушевський, О. Рябінін, В. Бронський, О. Осецький, полковники М. Капустянський, підполковники В. Тютюнник, М. Безручко, сотник А. Мельник та ін. [3].

Однак уроки поразки у першій українсько-більшовицькій війні пішли на користь не всім. Продовжувалися дискусії навколо основоположних принципів військового будівництва. Чимало політиків дотримувалися точки зору, що армію потрібно формувати з добровольців. Щоправда, С. Петлюра домігся прийняття закону від 27 листопада 1918 р. про комплектування армії шляхом мобілізації чоловіків 20–35 років, козаків та до 43-х років – колишніх офіцерів російської армії та пізніших українських формацій. До речі, з метою проведення мобілізації Директорія 8 січня 1919 р. ухвалила законопроект про наділення кожного козака додатковим наділом (5 десятин), а також надання їм безповоротної допомоги на реманент (2 тис. гривень) [4].

Згодом, 26 січня 1919 р. уряд ухвалив закон “Про мобілізацію”, який впроваджував порядок призову, встановив категорії населення, які звільнялися від призову або мали право на відтермінування, зокрема, для закінчення навчання. Впродовж лютого–березня 1919 р. було оприлюднено низку постанов уряду про мобілізацію в Корпусних районах та наказів Головного Отамана, зокрема від 4, 17, 22 лютого 1919 р. про доведення частин і з’єднань до повного штату, мобілізацію вчителів та рознарядку галичанам на поповнення [5]. Вважалося, що в такий спосіб вдалося призвати на службу щонайменше 100 тис. осіб і довести чисельність сухопутних військ до 150 тис. старшин і козаків. Щоправда, значна частина з них не відповідала вимогам до вояків [6].

Згадуючи ті часи і загалом процес розгортання Української армії, В. Винниченко стверджував: становище Директорії та її війська “було не блискучим. Повстанці, правда, прибували до нас лавами. Але не було офіцерів, не було зброї... Розуміється, в два–три тижні неможливо утворити навіть у найкращих обставинах армії” [7]. Але один із провідників Директорії лукавив. На основі багатьох джерел, зокрема архівних, відомий дослідник національно-визвольних змагань Василь Верига говорить, що мобілізація була погано організована: “У 2-му Подільському корпусі мобілізація почалася за кілька днів після оголошення повстання. У зв’язку з цим наплинула велика кількість людей, але клопоту з тим не було, бо завдяки гетьманському урядові касарні були відремонтовані, приготовлені продукти, а від військового одягу та іншого майна, включаючи зброю, тріщали полкові склади. Тому всі мобілізовані підстаршини і вояки зразу ж одержали повний комплект нового військового одягу, але вже першої ночі половина мобілізованих зникла з касарень” [8].

Варто додати, що гетьман П. Скоропадський у спогадах писав про чималі військово-технічні потенції відродженої держави: “На Україні залишилися запаси усілякої зброї, снарядів, набоїв і самого різноманітного майна від наших діючих армій. Ці, за своєї величини, фантастичні запаси, були розкидані по всій Україні. Певно, що головна маса знаходилася близько тилу наших колишніх армій, в Подільській, Волинській і частинно Київській губерніях (тобто на території, зайнятій Армією Директорії УНР – авт.)... Того, що знаходилося в Україні, було достатньо для спорядження не одної, а кількох крупних армій” [9].

Скарги В. Винниченка на брак офіцерського складу варто віднести також на рахунок самої Директорії УНР, ставлення якої до кадрових генералів і старших офіцерів мало чим відрізнялися від Центральної Ради. Укомплектовані за Гетьманату командним складом полки, дивізії, корпуси та інші формації, які мали 175 генералів та 15 тис. старшин, чого вистачило б, за слушним зауваженням В. Вериги, для комплектування півмільйонної армії, були зметені антигетьманським повстанням. Довіри не було навіть до старшин і генералів – щирих українців, здатних прислужитися Армії УНР. Навіть такі, згодом визначні воєначальники України, як М. Безручко, О. Галкин, В. Сальський, М. Юнаків, В. Куш, С. Дельвіг, В. Сінклер не отримали високі командні посади, хоча були прийняті на службу [10]. В. Винниченко вимагав від С. Петлюри організувати короткотермінові курси, набирати до них виключно селян та “політично свідомих” осіб й поповнювати ними командні кадри. Загалом військово-політичне керівництво відновленої УНР приділяло більшу увагу військовому будівництву, ніж Центральна Рада. “Директорія, на відміну від Центральної Ради, – слушно зауважив М. Стахів, – не мала жодних сумнівів стосовно того, чи потрібні Українській державі Збройні сили, здатні боронити її незалежність”. Вже 16 грудня 1918 р. армійська газета “Ставка” опублікувала підписаний С. Петлюрою “Наказ Армії УНР”, який проголошував створення регулярних Збройних сил Республіки “для оборони Української Народної Самостійної Республіки і захисту всього трудящого народу”. Оголошено також масову мобілізацію, в ході якої планувалося збільшити чисельність армії до 150 тис. [11].

Проте військові міністри УНР, генерали О. Осецький (26.12.1918–1.01.1919), Олександр Греків (2.01–12.02.1919), сотник О. Шаповал (13.02.–21.03.1919) не довірили високі керівні посади таким відомим українським генералам, як М. Юнаків, В. Сінклер, С. Дельвіг, В. Сальський, О. Галкин та іншим, щоправда не без тиску з боку політичного керівництва, яке намагалося захопити провідну роль в армії за допомогою представників своїх партійних угруповань. Внаслідок цього на першому етапі Головне Управління Генерального Штабу, в якому залишилося після розвалу, учиненого О. Осецьким, всього чотири старшини Генерального Штабу, за висловом М. Капустянського “відіграло незначну роль”. Призначення старшин, які не мали серйозної військової освіти, полковника А. Мельника і підполковника В. Тютюнника на високі посади начальника Штабу Дієвої армії та його помічника було зумовлене “з причин національно-політичних, як видатних і популярних у війську і суспільстві діячів” [12].

Характеризуючи складний процес військового будівництва тих часів, тобто початку 1919 р., генерал Марко Безручко пізніше зіронізував: “Українська армія організується і формується без усякого плану й без усяких підстав. Винятком із цього був лише Запорізький корпус і загін СС (після протигетьманського перевороту – корпус Січових Стрільців)” [13]. Утім, на початку січня 1919 р. війська більшовицької Росії розгорнули загальний наступ на Україну з метою насамперед оволодіти Лівобережжям і Донбасом. За підрахунками О. Удовиченка, на Українському Північному фронті діяли з’єднання Червоної армії загальною кількістю близько 86 тис. вояків [14].

На наш погляд, відверто негативна оцінка процесу військового будівництва генералом М. Безручком не зовсім об'єктивна. Незважаючи на складні геополітичні умови, вузьку соціальну базу в містах зусиллями Головного отамана С. Петлюри, Військового міністерства, Генерального Штабу, командного складу армії спішно творилися піші дивізії і полки, кінні та гарматні частини. Становий хребет Армії УНР становили Запорізький корпус на Лівобережжі (близько 4000 бійців), корпус Січових Стрільців (10800) в районі Києва, Волинська група (4000 вояків), Сіра та повстанська Дніпровська, Чорноморська, Подільська та Селянська або Київська дивізії, а також інші формування – загалом 30 тис. вояків. У складі військових формувань створювалися гарматні частини і підрозділи, які мали 120 гармат [15].

Друга українсько-більшовицька війна, яка розгорнулася вже у січні 1919 р., істотно ускладнила формування Армії УНР і змусила Військове міністерство зосередити головну увагу на посиленні регулярних корпусів, дивізій та інших частин, сформованих за Гетьманату, а також включити до структури армії повстанські формації й надійно їх підпорядкувати. Основу армії та її Сухопутних військ становили корпуси Запорізький і Січових Стрільців, організовані й боєздатні формації з усталеним особовим і командним складом. Крім того, у січні–лютому 1919 р. доукомплектовано менші з'єднання: Дніпровську, Чорноморську, Київську, Волинську і Подільську Республіканську, 1-шу Стрілецьку козачу дивізії, окремі бойові групи, полки, повстанські загони, а також частини кадри, в яких часом нараховувалося усього кілька десятків вояків, розсипаних по всій Україні й не завжди пов'язаних з командуванням Дієвої армії [16].

Подальша розбудова Сухопутних військ проходила в умовах бойових дій навесні 1919 р. проти Червоної армії (яка захопила Київ і розгортала наступ по Правобережній Україні) та польської, яка захопила Волинь під час бойових дій проти Холмської групи Армії УНР та Галицької Армії. З величезними труднощами у квітні–травні С. Петлюри, Військовому міністерству та Генеральному Штабу вдалося реорганізувати армію, поповнити її черговою мобілізацією.

Організаційна схема корпусів, дивізій і полків була визначена штатним розписом з доволі чіткою структурою і підпорядкуванням. Проте, на наш погляд, найбільше значення відіграло за тих умов впровадження принципових концепцій військового будівництва, які сприяли значному підвищенню боєздатності Армії УНР. Вони були викладені у ті дні полковником Миколою Капустянським, начальником оперативного відділу штабу Армії УНР, якого військові історики часто називають “головним мозком армії”. У розробленій ним доповідній записці Головному управлінню Генерального Штабу він обґрунтував основні засади, на яких повинна розбудовуватися і діяти Українська армія: насамперед – тверда дисципліна, яка не допускає втручання політичних сил і спирається лише на воєнні закони; високий рівень організації вишколу і виховання особового складу; сучасна організаційна структура з твердим підпорядкуванням і централізацією командування; комплектування на основі закону “Про загальний військовий обов'язок” (добровольцями планували лише поповнювати частини); єдине командування для усіх без винятку формацій; надійно організоване постачання війська всім необхідним для бойових дій; зразковий підбір і розстановка кадрів; утворення на території України трьох військових округів: Правобережного, Лівобережного і Приморського для підтримання належного порядку у запіллі, організації поповнень, постачання тощо [17]. Корпусні округи ділилися на дивізії. М. Капустянський наголошував, що неможливо будувати армію “революційним шляхом”. “Коли Українська держава дійсно бажає мати армію, а не банди, – писав він, – то треба будувати цю армію на чисто воєнно-науковому фундаменті, виправленому досвідом послідньої величезної світової війни”. Полковник підкреслював, що дисципліна у військах не може бути “революційною” чи “соціальною”. Повинна бути одна військова, яка побудована на строгій субординації й підлеглості. Він вважав за потрібне впровадити територіальний принцип комплектування і поновлення частин і з'єднань; при цьому додав схему організації армії й корпусів як основних оперативно-тактичних одиниць [18].

Згідно з наказом Військового міністра, сотника Г. Сиротинка від 9 квітня 1919 р. “Про нові ступені”, впроваджено нові посадові ранги: для козаків і підстаршин – козак, ройовий, чотовий, бунчужний і підхорунжий; для старшин – хорунжий, чотар, сотник, осавул, полковник; отаманних старшин – отаман, кошовий, Наказний і Головний Отаман. Врешті-решт, зусиллями генерала О. Шайбле, якого підтримав Військовий міністр В. Сальський, в Армії УНР впровадили систему персональних військових звань, яка відповідала європейським стандартам. Отже, з березня 1920 р. в

Сухопутних військах отримали військові звання: козаки – козак, гуртковий; підстаршини – ройовий, чотовий, бунчужний, підхорунжий; молодші старшини – хорунжий, поручник, сотник; булавні старшини – підполковник, полковник; генеральні старшини – генерал-хорунжий, генерал-поручник, генерал-полковник [19].

Незважаючи на складну ситуацію на фронті, коли Червона армія затиснула українське військо в район Проскурова, Жмеринки, Кам'янця-Подільського, у ході бойових операцій командуванню вдалося в короткий час реорганізувати Армію УНР. Улітку 1919 р. було посилено військове командування. Військовим міністром став полковник Всеволод Петрів, на високі посади в Штаб Армії висунуто генералів М. Юнаківа, В. Сінклера, О. Шайбле, Г. Янушевського, полковників М. Капустянського, П. Ліпка та ін. Особливою активністю відзначався 41-річний талановитий штаб-біст, виходець з німецьких колоністів Одещини (м. Аккерман) Олександр Шайбле, який з квітня очолював Головне управління Генерального Штабу. Під його керівництвом розроблено нові штати армії, військові відзнаки тощо. Саме він став автором закону про відновлення старшинських і генеральських рангів [20].

Під час реорганізації Армії УНР усі її частини і загони зведено в 11 стрілецьких дивізій. Кожна з них складалася з трьох полків піхоти, гарматної бригади, кінного полку, технічного куреня та підрозділів запілля. Дві–три дивізії становили групи (по суті корпуси): Січових Стрільців, Запорізьку, Волинську, Київську, Південно-Східну, які отримали по одній гарматній і кінній бригаді. Штабу Армії безпосередньо підпорядковувалися два панцирні загони та п'ять авіазагонів. Бойовим групам надавано також окремі частини і підрозділи – стрілецькі, морської піхоти, партизансько-повстанські тощо. Відзначимо, що більшість частин і з'єднань не були укомплектовані до повного штату, навіть найкращі дивізії Січових Стрільців. Зокрема, 11-та дивізія полковника Р. Сушка мала в піхотних частинах 158 старшин і 1604 козаки, а разом із артилерією і кіннотою, іншими окремими підрозділами – не більше 2600 старшин і козаків. Уся Волинська група нараховувала близько 4000 багнетів, повстанська Південно-Східна отамана Ю. Тютюнника теж не мала більше чотирьох тисяч бійців. Загалом Б. Гнатевич вважав, що наприкінці липня 1919 р. Сухопутні війська Армії УНР мали близько 14 тис. старшин і козаків у бойовому строю, 350 кулеметів і 120 гармат [21].

Разом з Галицькою Армією Збройні сили УНР впродовж серпня–листопада 1919 р. вели напружені бої з перемінним успіхом проти військ більшовицької Росії та Добровольчої армії генерала Денікіна, які завершилися поразкою національно-визвольних змагань [22]. Від грудня 1919 до травня 1920 р. Армія УНР головними силами під командуванням генерала М. Омеляновича-Павленка здійснила глибокий рейд по тилах більшовицьких військ й перейшла до партизанських форм збройної боротьби. Під час Першого Зимового походу до Армії УНР входили групи: Запорізького корпусу під загальним командуванням генерала І. Омеляновича-Павленка; Київська – 5-та і 12-та піші дивізії, 9-ї дивізії Січових Стрільців, полк морської піхоти. Командир-отаман Ю. Тютюнник. Волинська – частини 1-ї, 2-ї та 4-ї дивізій. Командир – генерал О. Загородський. 3-тя стрілецька Залізна дивізія та Спільна Юнацька школа. Командир – полковник О. Удовиченко, деякий час його заміняв полковник В. Трутенко. Загалом армія мала 10 тис. багнетів і 2 тис. шабель, 17 гармат. Щоправда, внаслідок епідемії тифу майже 3/4 вояків звалила хвороба і активних багнетів та шабель командарм мав не більше 3,5 тис. [23].

Після укладення навесні 1920 р. військової конвенції з Начальником Речі Посполитої Ю. Пілсудським Сухопутні війська Армії УНР, які знаходилися на території, контрольованій Польщею, були реорганізовані, й в результаті проведеної мобілізації доукомплектовані козаками. Відтак улітку 1920 р. вони мали: 8 генералів, 3822 старшини, 11677 козаків, 95 гармат і 9405 коней [24].

Високоосвіченими, досвідченими і національно-свідомими кадрами було укомплектовано військове керівництво. Посади військового міністра займали – генерал В. Сальський, а від 25 липня 1920 р. генерал-поручник М. Юнаків. Командувачем армії залишався генерал М. Омелянович-Павленко. Очолював Генеральний Штаб генерал В. Сінклер, його помічниками і генерал-

квартирмейстерами були: генерали Г. Янушевський, С. Дядюша, полковники Є. Мишківський, В. Куш, М. Капустянський. Командирами піших дивізій призначено генералів О. Загородського, О. Удовиченка, Ю. Тютюнника, М. Безручка, А. Гулого-Гуленка, полковника А. Долуда. Окремою Кінною дивізією командував генерал І. Омелянович-Павленко.

На основі глибокого аналізу бойової діяльності Сухопутних військ Армії УНР, Генеральний Штаб на чолі з генералом В. Сінклером опрацював удосконалену організацію військ і оприлюднив нові штати дивізій, бригад, полків піхоти, артилерії, кінноти, інженерно-технічних частин та Юнацьких шкіл. Насамперед передбачалося, замість Армії УНР з восьми дивізій, мати в Збройних силах дві загальновійськові армії. Кожну з них становили 3–4 піших і кінна дивізії. Змінювалися штати кінних, артилерійських, автопанцирних, інженерних і понтонних частин. Загалом зменшено особовий склад, водночас збільшено кількість військової техніки [25].

Тоді ж, улітку 1920 р., помічник начальника Генштабу генерал Г. Янушевський розробив нову систему підготовки командних кадрів. Важливою інновацією було впровадження, вперше після Генштабу, кадетських шкіл. Вони, водночас із наданням середньої загальної освіти, готували українську молодь до вступу в юнацькі спільні школи Сухопутних військ: піхоти, кінноти, артилерії тощо. При цьому вони звільнялися від вступних іспитів. Вищим щаблем підготовки командних кадрів стали старшинські школи на базі військової освіти в обсязі Юнацької школи, а також курси удосконалення командирів різних родів зброї. Втім кваліфікованих кадрів завжди не вистачало.

Організаційна структура і озброєння з'єднань і частин Сухопутних військ цілком відповідали тогочасним вимогами військової науки і завдяки наявності великої кількості фахово підготовлених командирів з великим фронтовим досвідом вони демонстрували високу боєздатність в боях з набагато переважаючими військами Червоної армії. Навіть під час і після підписання Варшави з Москвою Ризького миру, коли Армія УНР опинилася один на один з більшовицькими військами.

Будучи інтернованою наприкінці листопада 1920 р. в таборах Польщі і частково Румунії, Українська Армія до 1924 р. зберігала свою організаційну структуру і особовий склад [26]. Згодом її бійці та командири отримали статус емігрантів, але до самого початку Другої світової війни 1939 року Армія УНР зберігалася в різноманітних громадських угрупованнях і товариствах ветеранів. У складі уряду УНР продовжувало існувати до 1919 р. Військове міністерство, яке від 1920 р. очолювали генерали О. Галкин, А. Вовк, М. Безручко, М. Капустянський, М. Шраменко, В. Филонович, К. Мандзенко та інші відомі воєначальники.

1. Мина Ж. В. *Збройні сили Директорії на початку її існування (листопад 1918 – травень 1919 р.)* // *Вісник Національного університету "Львівська політехніка" "Держава та армія"*. – Львів, 2000. – № 408. – С. 49–54. 2. *Військове будівництво в Україні у ХХ столітті: Історичний нарис, події, портрети* / *Гол. ред. О. Кузьмук*. – К., 2001. – С. 67; *Верстюк В. Українська революція: історичне значення та уроки* // *Україна в революційних процесах перших десятиліть ХХ століття* / *Відп. ред. В. Литвин*. – К., 2007. – С. 32. 3. *Тинченко Я. Українське офіцерство: шляхи скорботи та забуття. 1917–1921 роки*. – Київ, 1995. – С. 8–9; *Україна: хроніка ХХ століття: Довідкове видання. Рік 1919*. – К., 2005. – С. 13. 3. 4. *Україна: хроніка ХХ століття: Довідкове видання: Рік 1919*. – К., 2005. – С. 12. 5. *Центральний державний архів вищих органів влади і управління України (далі ЦДАВОВУ)*. – Ф. 1078. – Оп. 2. – Спр. 28. – Арк. 1–16. 6. *Там само*. 7. *Винниченко В. Відродження нації*. – Ч. III. – К.; Відень, 1920. – С. 180. 8. *Верига В. Визвольні змагання в Україні. 1914–1923*. – Т. 2. – Львів, 1998. – С. 43–44. 9. *Скоропадський П. Спогади (кінець 1917 – грудень 1918)*. – Київ; Філадельфія, 1995. – С. 186. 10. *Верига В. Визвольні змагання в Україні. 1914–1923*. – Т. 2. – С. 44–45. 11. *Стахів М. Україна в добі Директорії УНР*. – Т. 1. – Скрентон, 1962. – С. 161. 12. *Капустянський М. Похід українських армій на Київ–Одесу в 1919 р.* – Ч. 1. – Львів, 1921. – С. 45. 13. *Безручко М. Січові Стрільці в боротьбі за державність (березень–грудень 1919)*. – *Каліш*, 1932. – С. 81. 14. *Удовиченко О. Україна у війні за державність*. – *Вінніпет*, 1954. – С. 50. 15. *Тинченко Я. Українське офіцерство...* – С. 236–237. 16. *Там само*. 17. *ЦДАВОВУ*. – Ф. 1078. – Оп. 2. – Спр. 5. –

Арк. 5–10. 18. Там само. – Арк. 13. 19. ЦДАВОВУ. – Ф. 1078. – Оп. 2. – Спр. 5. – Арк. 55–60. 20. Литвин М., Науменко К. Збройні сили України першої половини ХХ ст. Генерали і адмірали. – Львів; Харків, 2007. – С. 209–210. 21. Історія українського війська... – С. 537. 22. Історія українського війська... – С. 123. 23. Legieć J. Armia Ukraińskiej Republiki Ludowej w wojnie polsko-ukraińsko-bolszewickiej w 1920 r. – Toruń, 2002. – S. 104. 24. ЦДАВОВУ. Ф. 1078. – Оп. 2. – Спр. 52. – Арк. 4–12, 41–43, 104. 25. Там само. – Спр. 162. – Арк. 9–10 зв.; Литвин М., Науменко К. Історія ЗУНР. – Львів, 1999. – С. 231–275. 26. Колянчук О. Українська військова еміграція в Польщі (1920–1939). – Львів, 2000. – С. 29–36; Павленко М. Українські військовополонені й інтерновані у таборах Польщі, Чехословаччини та Румунії: ставлення влади і умови перебування (1919–1924 рр.). – К., 1999. – С. 10–60; Голубко В. Українсько-польсько-радянська війна 1920 р. і Східна Галичина // Вісник Національного університету “Львівська політехніка” “Армія та держава”. – 2000. – № 408. – С. 9–10; Мороз В. Україна у двадцятому столітті. – Львів, 2005. – С. 612–618.

УДК 94(477) ”1919”

Л.В. Скорич

Національний університет “Львівська політехніка”,
Інститут гуманітарних і соціальних наук

АКТ ЗЛУКИ 22 СІЧНЯ 1919 Р.: ПЕРЕДУМОВИ І НАСЛІДКИ

© Скорич Л.В., 2008

Розкрито передумови об’єднання двох незалежних українських держав – Української Народної Республіки та Західно-Української Народної Республіки, факт злуки та перші кроки на шляху реалізації.

The article describes with the preconditions of union two independent Ukrainian states – the People’s of Ukrainian Republic and the People’s of West-Ukrainian Republic, fact of connection and and first steps on the way of realization.

Об’єднання Української Народної Республіки та Західно-Української Народної Республіки 22 січня 1919 р. в один державний організм стало найвищим піднесенням державотворчих змагань в період Української національної революції 1917–1921 рр. Втім з погляду 89-літньої історичної дистанції ця проблема в сучасній Україні, яка в останній декаді ХХ ст. відбулась як держава, майже на усіх етнічних землях залишається актуальною як на пізнавальному, так і науковому рівні. Стосовно наукового інтересу, то передусім ця подія, яка набула символічного значення, розглядається крізь призму внутрішньої роз’єднаності, як основного бар’єра на шляху економічного та культурно розвитку, подолання суспільно-політичних криз тощо. З огляду на це, не буде зайвою чергова спроба проаналізувати історичний факт, який, по-перше, показав безсилля будь-яких спроб роз’єднати український народ, протиставити українців один одному, а по-друге, уроки, якого неналежно засвоєні сучасниками.

У цьому контексті **мета** наукової розвідки – звернути увагу на ті фрагменти, які відображали суспільно-політичні настрої, зміст дискусії на шляху проголошення Акта Злуки, та перші кроки практичної реалізації.

Від початку державотворчих процесів на Наддніпрянщині в березні 1917 р. у Східній Галичині, національні сили якої ще з початку Першої світової війни перебували в стані національно-визвольних змагань, ідеї та прагнення до об’єднання почали публічно пронизувати майже кожен подальший державно-політичний крок. Цього ж курсу дотримувалася українська громадськість Північної Буковини. Ще 13 жовтня 1918 р. на зборах представників політичних партій спільно з послами сейму і парламенту у Чернівцях схвалено резолюцію, в якій однозначно зазначалося: